

REKOMENDACJE

w zakresie włączania edukacji antydiskryminacyjnej do systemu edukacji formalnej w Polsce

Koalicja na rzecz Edukacji Antydyskryminacyjnej, wrzesień 2011

Niniejsze rekomendacje powstały w wyniku prac „Koalicji na rzecz Edukacji Antydyskryminacyjnej”, koalicji organizacji pozarządowych, partnerów społecznych oraz grup nieformalnych, zainicjowanej w lutym 2011 roku przez Towarzystwo Edukacji Antydyskryminacyjnej.

Rekomendacje opierają się na założeniu, że obecność edukacji antydyskryminacyjnej w systemie edukacji formalnej nie jest wystarczająca, a uczennice i uczniowie w polskiej szkole niewiele możliwości, żeby zdobywać wiedzę i umiejętności z tego zakresu w ramach obowiązkowej nauki.

Przez edukację antydyskryminacyjną rozumiemy świadome działanie podnoszące wiedzę, umiejętności i wpływające na postawy, które ma na celu przeciwdziałanie dyskryminacji i przemocy motywowanej uprzedzeniami oraz wspieranie równości i różnorodności.

Edukacja antydyskryminacyjna:

- a) rozwija wiedzę na temat mechanizmów dyskryminacji i wykluczenia,
- b) buduje kompetencje przeciwdziałania dyskryminacji,
- c) rozwija wiedzę na temat grup dyskryminowanych oraz ruchów emancypacyjnych,
- d) wzmacnia grupy i osoby dyskryminowane i wykluczone na zasadach włączania i upodmiotowienia.

Biorąc pod uwagę niniejszą definicję, rekomendujemy, co następuje:

1. Włączenie edukacji antydyskryminacyjnej do systemu kształcenia obowiązkowego dzieci i młodzieży na wszystkich etapach kształcenia ogólnego poprzez umieszczenie zapisów dotyczących poszczególnych elementów edukacji

antydyskryminacyjnej (wiedzy na temat mechanizmów dyskryminacji i wykluczenia, możliwości i sposobów przeciwdziałania dyskryminacji, wiedzy na temat grup i osób dyskryminowanych oraz ruchów emancypacyjnych, a także sposobów wzmacniania grup i osób wykluczonych):

- w *Podstawie programowej kształcenia ogólnego dla szkół podstawowych* (I i II etap edukacyjny),
 - w *Podstawie programowej kształcenia ogólnego dla gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych, których ukończenie umożliwia uzyskanie świadectwa dojrzałości po zdaniu egzaminu maturalnego* (III i IV etap edukacyjny),
 - w programach nauczania,
 - w podręcznikach i zeszytach ćwiczeń.
2. Włączenie edukacji antydyskryminacyjnej do systemu kształcenia nauczycielek i nauczycieli, z uwzględnieniem dwóch odrębnych ścieżek kształcenia nauczycielek / nauczycieli (kształcenie pedagogiczne na poziomie licencjackim i magisterskim oraz kursy pedagogiczne dla absolwentek / absolwentów kierunków związanych z przedmiotami szkolnymi / specjalności (specjalizacje) nauczycielskie).
 3. Włączenie edukacji antydyskryminacyjnej do systemu doskonalenia nauczycielek i nauczycieli - uwzględnienie obecności tematyki antydyskryminacyjnej w „Standardach kształcenia i doskonalenia nauczycielek / nauczycieli” oraz w ofercie ośrodków doskonalenia nauczycielek / nauczycieli na poziomie wojewódzkim oraz miejskim, ofercie Ośrodka Rozwoju Edukacji, a także w ofercie studiów podyplomowych.
 4. Umożliwianie i/lub zobowiązywanie nauczycielek i nauczycieli do zapraszania do szkoły ekspertek / ekspertów zajmujących się edukacją antydyskryminacyjną (np. z organizacji pozarządowych działających w tym obszarze).
 5. Włączenie tematyki antydyskryminacyjnej do systemu kształcenia osób zarządzających oświatą.
 6. Zobowiązanie szkół do przygotowania programów antydyskryminacyjnych szkoły (analogicznie do programów profilaktycznych czy wychowawczych)
 7. Powołanie na terenie placówek oświatowych i edukacyjnych pełnomocniczek / pełnomocników ds. przeciwdziałania dyskryminacji, z równoległym utworzeniem procedur postępowania w sytuacji dyskryminacji, upowszechnionych wśród uczennic i uczniów.

8. Wydanie przez Ministerstwo Edukacji Narodowej stanowiska dotyczącego wagi tematyki antydyskryminacyjnej oraz konieczności włączania jej w system edukacji formalnej.
9. Włączenie edukacji antydyskryminacyjnej w system nadzoru pedagogicznego, w tym System Ewaluacji Oświaty.
10. Włączenie kompetencji w zakresie edukacji antydyskryminacyjnej w zestaw obowiązkowych kompetencji dla decydentek i decydentów pracujących w instytucjach rządowych i samorządowych.

Rekomendacje szczegółowe, dotyczące treści kształcenia:

Włączanie w treści kształcenia, w ramach różnych przedmiotów, we wszystkich czterech etapach kształcenia ogólnego, następujących treści:

1. Wiedza na temat mechanizmów dyskryminacji i wykluczenia (pojęcia stereotypu, uprzedzenia, dyskryminacji, bez wskazywania odniesienia do wybranych grup, dyskryminowanych czy wykluczanych).
2. Kompetencje w zakresie reagowania w sytuacji dyskryminacji - w szczególności rozpoznawania jej przejawów, reagowania na poziomie relacji między sprawcami/sprawczyniami a osobami doświadczającymi dyskryminacji, w grupie klasowej oraz w szkole jako instytucji.
3. Kompetencje w zakresie przeciwdziałania dyskryminacji.
4. Wiedza na temat grup dyskryminowanych (uwzględnienie wszystkich grup dyskryminowanych, w odniesieniu do funkcjonujących zapisów w prawie polskim oraz międzynarodowym).
5. Wiedza na temat ruchów emancypacyjnych - wiedza o wydarzeniach i procesach historycznych, ideologiach, prawach człowieka (rzetelne informacje na ten temat, w odniesieniu m.in. do kobiet, osób czarnoskórych, osób nieheteroseksualnych, osób pochodzenia romskiego czy żydowskiego i innych; ukazanie rzeczywistości społecznej z perspektywy grup dyskryminowanych).
6. Wzmacnianie grup dyskryminowanych i wykluczanych na zasadzie upodmiotowienia i włączania (np. poprzez zapraszanie do szkół przedstawicielek i przedstawicieli tych grup lub wzbogacanie prezentowanych biografii postaci historycznych i literackich osoby należące do mniejszości, a także uzupełnianie biografii o „przemilczane” elementy).
7. Wiedza na temat mowy nienawiści, przestępstw z nienawiści, przemocy

motywowanej uprzedzeniami - identyfikacja takich form przemocy, adekwatne reagowanie, wdrażanie w szkole programów prewencyjnych.

8. Wiedza dotycząca zjawiska przemocy ze względu na płeć.

Przedmioty, w ramach których zidentyfikowano:

- największe możliwości wprowadzenia edukacji antydyskryminacyjnej
- największe braki, krzywdzące i dyskryminujące treści na temat mniejszości, grup dyskryminowanych czy zagrożonych dyskryminacją

- A) Wiedza o społeczeństwie
- B) Wychowanie do życia w rodzinie
- C) Religia
- D) Historia
- E) Biologia
- F) Język polski

Zebrała: Małgorzata Jonczy-Adamska